

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Circular per als socis - N.º 137

Gener - Març 1970

Sumari:

DE NOU SANT LLORENÇ DEL MUNT.
DIVAGACIONS EXCURSIONISTES
per Ag Fabra i Bofill.

ELS PRIMERS MIL ANYS D'UNA CIU-
TAT: ÈGARA (XIV), per Ramir Masdeu
i Castellet.

VISIÓ DEL PUIGSACALM, per Favià
Flores.

CRÒNICA: Reunió General reglamen-
tària de socis. Actes i conferències.
Altres notícies.

BIBLIOTECA: Relació de llibres entrats.

SECCIÓ D'ALTA MUNTANYA: Reunió
General reglamentària. Resultats de la
I Cursa d'Esquí del Vallès: Núria-Puig-
mal-Núria.

SECCIÓ D'INVESTIGACIONS SUB-
TERRÀNIES (S. I. S.): Reunió General
reglamentària.

EXCURSIONS REALITZADES.

NECROLÒGIQUES: Marian Solà i
Montserrat. Manuel Closa i Sal'tari.

PORTADA:

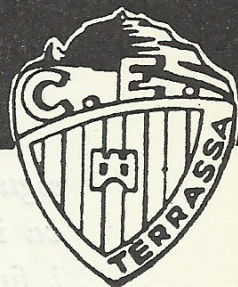
LA COVA DE LA RABOSA (MÓRA D'EBRE)

CLIXÉ: JOAN ESTELLA

Adherit a la
F. C. M.
i
F. C. E.

Circular per als socis n.º 137
GENER - MARÇ DEL 1970

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

De nou SANT LLORENÇ DEL MUNT

— *Doneu-nos la naturalesa ben verge o ben controlada però que sembli verge.*

— *El mèrit d'un urbanista, arquitecte, decorador o projectista de l'endegament que sigui, és embellir el màxim modificant el mínim.*

— *Res tan bonic com la naturalesa. L'home pot col·laborar a la formació harmònica o entrebancar-la. Quan les coses artificials es fan necessàries i s'apliquen amb mesura i bon gust. Quan s'han seleccionat, dintre de cada utilitat funcional, les més reexides; les que han arribat a un major grau de maduresa, és possible que no perjudiquin el paisatge i fins que l'arribin a millorar.*

— *D'on no es pot esperar mai la bellesa és de la improvisació, la sutzura, la negligència o el desordre.*

— *Algunes regions de les nostres muntanyes necessiten repoblació forestal, canvis en la vegetació o només neteja; però sempre tècnica i, sobretot, amor.*

— *La previsió, la constància i la vigilància són indispensables.*

— *Que tot el sòl estigui preparat a la infiltració de les majors quantitats d'aigua pluvial, fertilitzarà, vitalitzarà i embellirà el paisatge.*

— *Decència i bellesa que aplaudirem sense reserves sigui qui sigui que les hagi obrades. Però creiem que la manera més positiva i econòmica de fomentar-les és assessorant, ajudant, estimulant i fins obligant als propietaris. També la més durable.*

— *Les expropiacions posen en greu perill d'espolar als afectats i enriquir als seus veïns.*

— *El manteniment correcte de zones extenses i molt concorregudes, per compte de les Corporacions Públiques, resulta difícil i costós.*

Són una mena de principis que, les excursions, visites i experiències de la vida al llarg de molts anys, ens han fet admetre. Ens agradaria que les tingués en compte cada un dels que intervenen en l'estructuració del PARC DE SANT LLORENÇ DEL MUNT.

DIVAGACIONS EXCURSIONISTES

"La muntanya és el cel de la terra"

S. Lagrange.

A mitja tarda ja ens trobàvem assentats en el menjador del xalet-refugi d'Oô, en el cercle d'Espingo, assaborint el berenar que va preparar-nos el *tenancier*. Tant a l'exterior com a l'interior de l'*hotellerie*, la calma era absoluta. Nosaltres érem els dos únics hostes, la qual cosa ens satisfieia força. Ens plau tant la quietud i el silenci de les muntanyes!

Sortits de Luchon en havent dinat, un cotxe va conduir-nos fins a les Granjes d'Astau, on vàrem prendre el camí que, tot fent giragonses per dintre una deliciosa i exuberant boscúria, ascendeix fins a l'estany d'Oô, junt al desguàs del qual i enfront mateix de la formidable cascada de dos-cents-setanta-cinc metres, que l'aigua forma en caure des de dalt de les aplomades parets d'aquell cercle gegantí, hi ha emplaçat el xalet-refugi del C.A.F.

Les impressions copsades durant el dia (al matí havíem fet la travessia La Renclusa-Luchon, pel port de Benasc, retornant de Les Maleïdes) i la que els produïa aleshores, al final de la jornada, al trobar-nos envoltats pels massius del cercle d'Oô, van fer que restéssim llarga estona extasiats davant un paisatge grandíols, feréstec i imposant, al que atribuïem totes les característiques adequades per a un dels escenaris del Parsifal wagnerià. Quan més absorts ens trobàvem gaudint del màgic espectacle d'aquell cap-tard a muntanya i amb la mirada perduda i vagarosa, d'un repòs ben guanyat, esguardàvem l'encalmada superfície de l'estany, varen pervenir-nos unes veus no massa allunyades: poca estona després feia la seva arribada al xalet un grup d'excursionistes cridaners i enjogassats, algun dels quals semblava que parlés per quatre. La pau i la quietud, regnant fins aleshores, acabava d'anar-se'n en orris.

De bell antuvi, un xic ingènuament, vàrem trobar del tot naturals les expansions dels nou-arribats, creient-les conseqüència del viure lliurement en plena natura, puix no som pas dels que opinen, que a muntanya hom hagi de comportar-se sempre d'una manera rígida, seriosa o disciplinada; però de no observar aquest comportament, a produir-se en la forma que ho feien aquells que, pel seu equip els direm «alpinistes», incapaços de fer un minut de broma de bona llei, hi ha cent lligües de distància. Durant tota la

vetlla va caldre que mantinguéssim al màxim la nostra paciència a fi que, sense exterioritzar massa el nostre enuig, poguéssim suportar uns cants estridents i grollers, ritmats valent-se dels piolets i, també, la gran quantitat de nicieles que amb força èmfasi contaven els components d'aquell grup.

Quan, com és natural en aquesta mena de gent, sobretot havent-hi altres excursionistes que poden sentir-ho, enfocaren l'obligat capítol de recensions de llurs proeses muntanyenques, poguérem constatar que tots ells, sords i cecs a la vegada, talment com uns corredors de pista, obsessionats pel rècord, havien devorat distàncies i assolit alçàries, emportats solament per l'extensió de les jornades i les dificultats d'una ascensió que, ben segurament, havien estat incapaços de realitzar tal com la contaven.

Tota la magnificència del cercle d'Oô no deia res al seu esperit, com no els havia interessat, tampoc, la bellesa de la vall d'Àstau. En termes generals volem dir que tots els encisos de l'alta muntanya, amb les seves escumejants riberes i llurs estanys d'esmeragda; amb els seus boscos exuberants, dominats d'una banda pels prats avellutats, enjoiats d'exquisides i delicades flors i de l'altra presidida per les sagetes, abruptes i imponents, dels enlairats pics, amb llurs crestes espadades que s'eleven arrogants en sorgir de les geleres, no els havien vist ni sentit mai, a jutjar pel què es desprenia de llur conversa. Tota aquella composició artísticament original de la naturalesa, no l'havien advertida emportats per la seva dèria d'hores i de distàncies, de metres i d'alçàries, de rècords i d'acrobàcies.

Sigui perquè nosaltres de l'amor a la muntanya n'hem fet una mena de culte, sigui perquè en aquells indrets ens plau copsar tota la grandesa de la natura, plasmada en la immensitat dels horitzons, els quals aixequen el nostre esperit vers la més pura de les alçàries tot donant-nos consciència de l'infinit i del Creador, casos com el d'aquests excursionistes sempre ens han fet meditar.

Ja sabem que no tothom té els mateixos sentiments ni les mateixes facultats d'adaptació, però després dels anys que portem pujant i baixant muntanyes i després de la gran quantitat de literatura muntanyenca que portem «ingerida», assimilada dels millors alpinistes escriptors del país, francesos, italians i algun d'anglès, ens resistim a creure que sigui possible professar a aquelles cap altra mena d'afecte que no sigui, precisament, el que motiva —i valgui la paraula— el seu «esperit».

Hem de confessar que sempre ens han fet veritable pena aquells excursionistes que, incapaces de gaudir i de commoure's davant els més bells espectacles que ofereixen les muntanyes, es lliuren a recórrer-les i a escalar-les amb l'únic fi de fer grans gestes i arriscades acrobàcies, de les quals després puguin vanagloriar-se: són els «sensuals» de la muntanya, a la que estimen pel seu «cos», solament; i, com l'amor carnal, aquesta estimació també els és passatgera i no dubten, més tard o més d'hora, de palesar la seva desafecció als ideals del muntanyisme que havien de ser-els-hi escola de moralitat, de patriotisme, de formació del caràcter, forjadora de llur personalitat, de ferm companyerisme, amarat de l'esperit de solidaritat, d'ajut i de servei... Que ho digui sinó tot aquest estol de jovent que ha practicat l'excursionisme durant un o dos períodes i, després, ja cansat i avorrit de fer «proeses», ha oblidat per sempre la motxilla i les sabates ferrades, la corda i el piolet, els esquís i les pells de foca i s'ha lliurat a qualsevol altre esport o distracció vulgar, amb el mateix entusiasme de quan va començar a anar a muntanya.

L'executòria més oposada a aquest comportament, és la fidelitat que l'autèntic muntanyenc manté durant tota la seva vida a aquells ideals, fins i tot quan els anys i les xacres de la vellesa l'han apartat ja dels cims i de les neus que, en la seva juvenesa, donaren tremp i fortalesa al seu cos i van omplir el seu esperit d'incomputables hores d'una joia espiritual tan pura com la blancor immaculada de les geleres i tan serena com la brillantor refulgent d'un cel estelat.

No fa gaires anys que un acròbata, intitulat «Home mosca», escalà la llisa façana d'un alterós edifici de la Plaça de Catalunya de Barcelona, deixant bocabadada la multitud que va congregarse per tal de veure aquella arriscada ascensió. Aquest home deu ésser un gran alpinista, es deia la gent tot comentant la gesta, sense arribar a pensar que segurament aquell grimpa-parets no havia estat mai a muntanya, ni tan sols sabia què era una congesta. I és que, dissortadament, en l'època actual en què les excentricitats són tan admirades, per la majoria de gent i àdhuc per molts excursionistes —i això és el què ens dol— un alpinista que s'estimi ha d'ésser forçosament una mena d'«Home-mosca» muntanyenc.

I no és això, no: un acròbata podrà ésser un bon escalador, un excel·lent alpinista i fins, potser, un intel·ligent coneixedor de la tècnica dels claus i de la corda, però sempre serà un alpinista

sense ànima que, al nostre entendre, vol dir un simple, o si tant es vol un remarcable «escala-parets». Serà un d'aquells muntanyencs que no fan les ascensions per l'entusiasme i l'anhel de vèncer la muntanya per algun dels seus indrets ignots o considerats encara verges a la petja de l'home, pel gust d'admirar la naturalesa en un dels seus aspectes més sublims i impressionants o per gaudir d'horitzons sense fi, sinó per fer-les més *complicades* del que són i per arribar als cims pels indrets més inaccessibles i de la manera més *difícil* que pugui i, al cap i a la fi, per tal de marxar-ne, indiferent a tot el que l'envolti, així que, vanitosament, hagi consignat en la llibreta del cim la «seva» ascensió i l'haver «fet» aquell pic en determinat temps, el qual haurà cronometrat fins al minut.

Som dels que creiem que les muntanyes no han d'escalar-se pel sol fet de practicar l'acrobàcia i de realitzar gestes estentòries. És cert que l'escalada produeix sensacions fortes i enervants, propenses a excitar l'emulació, però això sol no omplirà mai el cor d'un autèntic muntanyenc, l'ànima del qual, avesada a sentir-se humil i ben poqueta cosa en mig de la grandiositat de la natura i acostumada a veure-hi amb ulls de pintor i a sentir amb cor de poeta, sap de sobres que practica aquest admirable mitjà per a poder aconseguir un fi més admirable encara. Un fi vers el que l'excursionista va ben lliurement, prescindint de la galeria o de la propaganda, sense la qual no poden moure's ni actuar els que sols anhelan els rècords. Ell es mou, lluny de la gent, en el medi silent i estàtic de les neus eternes i dels roquissers altius, que la immensitat del firmament cobricel·la, per tal de posseir, a cada ascensió, una nova sublim bellesa.

Per això el muntanyisme no enfronta els homes com les competicions esportives i jamai l'emulació i l'esperit de guany n'han estat els seus mòbils. L'escalador entaula la lluita per un ideal gairebé místic i contra un adversari molt més poderós i temible, per a vèncer el qual cal que disposi del més gran coratge i del més alt valor moral. Moral que, al veritable muntanyenc, el fa ésser noble, honest, humil i fraternal, virtuts que sempre seran la seva divisa i la seva norma de viure, no per destacar-se i per ésser més que els altres, sinó per ésser millor que els altres. Per això l'alpinisme refusa el goig de les victòries sorolloses i els premis i els trofeus de les seves conquestes són anímics, immaterials, dels que el muntanyenc sols en gaudeix, de manera personal, amb la seva evocació i la seva recordança.

Ag. FABRA i BOFILL

Els Primers mil anys d'una ciutat: Ègara

(De l'any 300 a. de C. al 700 d. de C.,
períodes ibèric, romà i visigòtic)

XIV

LA BASÍLICA MENOR O «MARTYRIUM»

(Església de Sant Pere)

Documents antics, en fer referència a l'església de Sant Pere, l'anomenen de Sant Pau i també de Sant Pere i Sant Pau, i això fa pensar, que antigament aquesta Basílica cementirial, havia estat dedicada als dos Apòstols.

El Sr. Cirici-Pellicer, en un treball titulat «Contribució a l'estudi de les esglésies de Terrassa», manifesta l'opinió, de que el patronatge dels nostres temples devia experimentar un canvi total d'advocacions, a partir de la reconquesta. La Basílica de Santa Maria, —creu— estava originalment consagrada als Apòstols Sant Pere i Sant Pau, essent equivalent al «Duomo Apostolorum» de la Catedral d'Aquileia (Itàlia); l'actual església de Sant Pere, —suposa,— era dedicada a la Verge Maria, i en quan al Baptisteri, estima, que forçosament li pertoca l'advocació de

Sant Joan, i que aquest canvi de patronatge es produí en perdre la seva condició de Baptisteri. Estem totalment d'acord amb dit senyor, en allò que es refereix al Baptisteri, però respecte a les altres esglésies, creiem no pot afirmar-se res amb seguretat, sense abans posseir proves suficients que ho demostrin.

Sant Pere, primitivament, era de planta basilical de tipus llatí. La capçalera o àbsida, és d'influència marcadament bizantina, pel seu perfil triconcau, essent molt semblant a la capella sepulcral dedicada a Sant Eufrasi en la Catedral de Parenzo (Iugoslàvia), i aquest, és un dels tres únics conjunts monumentals del segle VIè., que junt amb el de Grado i Terrassa, queden encara en peu en tot el món.

El nostre temple de Sant Pere, conté un fragment de mosaic, que és quasi idèntic al de la referida Seu iugoslava, aquest últim datat a l'any 543, en que Eufrasi fou elegit bisbe.

Un esferoide cobreix el trapezi sostingut per petits nínxols es-

fèrics en els seus angles. Davant d'aquest santuari trinconcau, hi ha una nau transversal coberta amb volta de canó. Ambdós extrems d'aquesta nau transversal, havien estat anteriorment capelles que capçaven les naus laterals, servint, una de «Diaconicon», i l'altra de «Prothesis».

La Basílica dels Apòstols, era de dimensions un xic menors a les de la Catedral, però tenia una estructura molt semblant, i estava igualment composta de tres naus.

Quatre columnes o pilastres amb les seves corresponents arcades, sostenien la nau central, fent de separació a les laterals. L'entrada principal es trobava també situada en el cantó de ponent, com en els altres edificis.

Tenia uns 20 metres d'amplada per uns 35 metres d'eix longitudinal (28 metres de llargada de nau i uns 7 metres el santuari). La coberta era de fusta a dues vessants. A la nau central no podien faltar-hi els corresponents finestrals per facilitar una bona il·luminació. Les naus laterals eren d'una sola inclinació. És molt possible, que aquesta Basílica menor, a l'igual que la major, posseís un pòrtic, cobrint o abrigant el portal d'entrada. Encara avui l'àbsida tri-

còncava, conté teules romanes, i són una evident garantia del seu remotíssim origen.

L'ARA PALEOCRISTIANA

La «mensa» de l'altar de Sant Pere, tal com explica el Pare A. Olivar en el seu interessant opuscle «L'ara paleocristiana de Sant Pere de Terrassa», és una forma i extraordinària peça de marbre blanc, segurament la major de les ares conegudes en la regió tarraconense. Mideix 1,68 metres per 0,97. Té forma quadrilàtera, que és la més corrent en tot el món cristià antic, amb els caires típics de la motllura finament tallada. Després d'una llarga descripció, Olivar, refuta l'opinió sustentada per en Pere de Palol, i manifesta: «Em costa de creure que el relleu de les vores, servís per evitar que el vi consagrat de la missa, pogués caure i regalimar per terra. Més obvi, és, pensar que, —almenys en les ares rectangulars—, l'origen de les vores sigui l'ornament ordinari de les làpides sepulcral romanes que s'emplearen correntment com a mesa d'altar».

Les vores dels quatre costats i la superfície plana de l'ara de Sant Pere, estan curulles d'inscripcions, grafits que expressen noms propis, que com és natural disminueixen en intensitat,

conforme s'apropen al centre de la llosa.

En una nota del referit llibre, diu el Pare Olivar: «Malgrat que una gran quantitat de noms siguin visigòtics, Hübner els posa en els segles VII al Xè.

Visigòtics i paleogràficament contemporanis dels de l'ara de Sant Pere són també molts dels que es llegeixen en la de Santa Maria». Més endavant, transcriu una setantena de noms que pogué llegir, malgrat la dificultat de lectura i interpretació.

EL RETAULE D'OBRA

Un retaule fet d'obra, que obtura l'àbsida central de l'església, conté sis fornícules separades per columnetes, i els capitells que les sobremunten són del mateix tipus que els de la porta ferrada de Sant Feliu de Guíxols. Les dues fornícules de la part alta, enquadren les figures de Sant Pere i Jesús portant la creu, i les quatre de la part inferior, contenen les simbòliques representacions dels evangelistes o tetramorfos. Aquest retaule, és evidentment posterior a la construcció de la Basílica, ja que és ben lògic que mai no s'hauria construït una àbsida tricòncava, si la seva part central havia d'ésser taponada des de l'inici, cons-

truïnt-hi a més una finestra que no té cap finalitat pràctica.

LES PINTURES VISIGÒTIQUES

El Concili d'Elvira, prengué l'acord de no permetre cap cel·leitat artística i suprimí radicalment l'expressió iconogràfica. En aquest acte conciliar s'ordena que «no sigui pintat sobre els murs allò que s'honora i adora». Aquesta prohibició es mantingué i s'observà força rigurosament durant els primers segles del cristianisme, i no ens ha de sorprendre si ens adonem que les pintures visigòtiques, denoten una imperícia accentuada, que explica precisament la falta de pràctica de l'artista, després de tant temps sense poguer utilitzar els pinzells.

Les pintures de la Seu d'Egara, són fetes amb traços senzills que perfilen toscament les figures. Els colors utilitzats són l'ocre groc, l'ocre roig i algunes terres, que s'apliquen sobre un fons blanc. L'ombrejat és quasi inexistent. Sant Isidor, personatge coetani, en les seves famoses Etimologies, ens descriu molt bé com es realitzava aquest tipus incipient de pintura, en relatar: «Primerament els pintors tracen els contorns i algunes ombres,

després ho omplen de colors segons les regles de l'art».

Les pintures murals egareses, són fetes d'acord amb aquesta poc complicada tècnica. La distribució és per zones o faixes horitzontals concèntriques, tenint com a punt central la clau superior de la volta o cúpula.

Les escenes són juxtaposades, i la separació entre zona i zona, és feta amb franges d'ocre roig fosc. Aquest sistema de distribució és igual al mosaic que orna la cúpula paleocristiana de Centcelles (prop de Constantí, Tarragona).

No fa molt l'il·lustre arqueòleg Dr. J. de C. Serra Ràfols, em feia remarcar el gran salt que hi ha entre les pintures egareses i les romàniques més primitives. No hi caben les comparacions, —em deia— ja que són ben distintes.

ELS FRESCS DE L'ABSIDE DE SANTA MARIA

A l'àbside de Santa Maria, i en la seva part superior, s'hi pot veure una estrella formada per dos quadrats superposats, ornats amb dents de serra. Aquests quadrats estan circumscrits a un octògon; tot el conjunt està en-

cerclat per una corona de fulles. L'estrella de quadrats superposats, és propi de l'art cristià antic.

També la part alta de la cúpula del temple del Sant Sepulcre de Jerusalem, estava decorada amb una estrella o motiu astral, que igualment pot veure's en la pedra tombal de Mèrida i en el mosaic de Severina a Dènia. Aquest mateix motiu, orna algunes esteles visigodes i plaques metàl·liques de cinturó. No hi ha dubte que és una representació solar.

Junt a l'octògon, unes palmetes imbricades, omplen l'espai que queda entre dita figura geomètrica i la corona de fulles de llorer. Aquest tema és anàleg a un altre de la referida cúpula de Centcelles.

Els temes, o escenes, es desenrotllen formant petits grups de personatges posats uns al costat dels altres, igual com es veu en els sarcòfags cristians. Les pintures de la Basílica d'Ègara, s'inspiren en l'Evangeli. La part que encara es conserva, tracta únicament de la Passió de Crist i els episodis succeïts durant la seva predicació.

Un nimbe cruciforme, en mig d'un espai borrós, ens assenyala que allà hi havia un episodi de la vida de Crist, però, que és del tot impossible identificar. Un personatge vestit amb una túnica llarga i amb mànegues molt ajustades, és embolcallat per una toga, segons el costum romà. La túnica es presenta ornamentada amb el «laticlavi». Sembla que aquest personatge va amb els peus nus. Els cabells li cauen sobre el front, tallats en línia recta, segons la moda dels segles VIè. i VIIè. El cap el té nibat i un braç està mig aixecat amb la mà oberta en actitud de parlar o beneïr. La figura es mostra rígida i en posició hieràtica. L'envolten altres personatges d'aspecte més popular. Porten calces «bracae», cotes (túniques curtes) i mantells curts «pullium», els peus sense calçat, llurs cabells són tallats per davant, i els hi cauen sobre el front, si bé els de darrera es noten més llargs i buclats, igual que els bàrbars, representats en la columna de Marc Aureli a Roma.

A tots aquests personatges, un nimbe els rodeja el cap. Hom pot creure que es tracta de Jesús, acompanyat dels Apòstols. Vé després la resurrecció de Llàtzer, i la guarició d'un cec.

Segueixen tres figures vestides amb cotes, «bracae» i «pallium» o mantells que subjecten túbules anulars, que recorden extraordinàriament el caçador del mosaic de Centelles, i porten un garrot a l'espatlla, hom diria que condueixen a Jesús que va distingit amb un nimbe cruciforme, que és el propi de l'estil bizantí. Un pàl·li o tabernacle de columnes helicoidals, dites també salomòniques, cobreixen el sitial de Pilat.

El pal·li de Eleucadi del segle VIè. a Ravenna, hi té una forta semblança.

Columnes d'idèntica factura, es veuen en el mosaic del monument funerari de Constantí, i en les pintures murals de l'església paleocristiana de Barcelona, i en alguns sarcòfags de l'època, i són emprades per fer de separació entre els diversos temes que en el mosaic i sepulcre hi són representats.

Un calvari, del que sols, es veu una creu, aquesta té una faisó típicament visigoda, o sigui, que les extremitats s'eixamplen lleugerament, a l'igual que les creus de les corones votives de Guarrazar (Toledo), que són igualment del segle VI-VIIè.

Que aquestes pintures són autènticament visigodes, ho demos-

tra palesament, a més del seu evident arcaïsme, les palmetes, la creu patada, les columnes del pàlli, les clàmides, els plecs de la indumentària, el pentinat i la composició i distribució tota.

En la important obra dedicada a l'Art Català, com és la «Monumenta Cataloniae», en Josep Pijoan i en Josep Gudiol, en referir-se a aquestes pintures, no poden evitar aquestes expressions de sinceritat, malgrat, a ésser-ne en altres moments uns negadors de la seva indiscutible filiació: «Hem referit, que en la disputa cronològica per datar l'obra més vella de Santa Maria de Terrassa, o sigui entre els que la creuen del segle VIè i els que la consideren reconstrucció del segle IX, hem pres partit per la primera. Tant l'obra com les pintures, —ho confessem francament—, semblen reforçar la cronologia antiga. El motiu abstracte de l'estrella, en comptes d'ésser un símbol eucarístic o evangèlic, té regust encara arrià. La indumentària dels personatges també suggereix vellúria; molts porten la túnica llarga i els grans mantells dels prelats bizantins, que es deixaren d'usar a l'occident cap el segle IX. D'altres amb mantells curts, ensenyen les cames, embenades amb les famoses bandes que usaven els teutons en l'època de les emigracions.

Per tant, la iconografia del fresc del Santuari de Santa Maria, no ajuda als que volen modernitzar l'obra».

Aquesta opinió de dos famosos experts no pot ésser feta amb més convicció i fermesa.

Hem de fer notar, que dins l'estrella de vuit puntes, formada per la sobreposició de dos quadrilàters, s'hi veu interiorment, la presència de mitja lluna o quart creixent. Com que aquesta representació, es troba en un costat, en l'altra cantó, és admès imaginar hi devia figurar l'astre rei, cosa que encaixaria perfectament dins la tradició dels sostres de l'època, en els que sovint s'hi dibuixen motius astrals.

Això es pot contemplar en les cúpules de la tomba de Gala Plàcidia i en l'àbsida de Sant Apol·linar in Classe a Ravenna.

Les altres zones més inferiors a la descrita són tan borroses i imprecises, i a més, les figures es presenten amb tanta fragmentació, que fa impossible tenir una cabal idea d'allò que en realitat hi vol ser representat.

Ramir Masdeu i Castellet

VISIÓ DEL PUIGSACALM

Aquest treball ha estat escrit pel jove Favià Flores, de 16 anys d'edat, el qual participa en el «I.er CURS D'EXCURSIONISME DESTINAT ALS ESCOLARS de 14 a 16 ANYS» que la Secció d'Alta Muntanya del Centre, porta a terme actualment. Per l'interès del tema i la visió tan bonica com personal, creiem convenient donar-lo a la llum, com a premi al seu autor i estímulo dels seus companys cursetistes a que l'imitin. (Nota de la Redacció).

Aquesta redacció no la vull fer pas descriptiva solament. Crec que seria pesat contar fil per randa, des de la sortida de la nostra ciutat fins a retorn; resultaria una falta d'originalitat i una impertinència, doncs si tots els assistents a l'excursió escrivíssim el mateix, quedaria adormit el qui hagués de llegir més de vint redaccions, sobre el mateix tema.

El que vull exposar, són els factors que més m'han colpit i causat una major impressió.

Començo per dir que, fins ara no havia estat a una zona tan propera del Pirineu. Els llocs que tinc més coneguts, són els propis dels Vallès i així el canvi de paisatge ha estat una de les coses que més m'ha meravellat; la seva intensitat, sòbria bellesa i el canvi radical de vegetació, que és completament diferent de la que estic acostumat a veure al meu voltant.

El bosc és exclusivament de fulla caduca i comprèn faigs i roures. L'únic que dona un vic de verdor, almenys en aquesta època de l'any, és el sota bosc, gairebé exclusivament de boix.

El sòl està tapissat d'herba, cosa inèdita en el nostre sec Sant Llorenç del Munt. Això ja crec que demostra la riquesa del terreny d'aquesta zona.

El paisatge format pels elements enumerats i d'altres que no em veig en cor d'expressar, fan un conjunt de superba bellesa: tots els arbres amb el seu fullatge grogós donen a l'ambient i sobre tot a la sortida del sol, un color daurat poc comú; la rosada, ajaguda a sobre de l'herba, la tenyeix de blanc i com a marc d'aquest contrast de colors, la grandiositat del paisatge, encerclat per tots costats de muntanyes, solcades per profunds barrancs, per on s'escolen rierols i a la llunyania, la mola enorme i espectacular dels primers contraforts del Pirineu, amb la solitària i estranya muntanya del Pedraforca, coberta de neu. Massa bonic i heterogeni, per resumir-ho tot en poques línies.

Fins aquí, he intentat d'exposar la part més bonica de la regió, però n'hi ha una altra que és molt entristidora i que lliga amb el tema de la sortida que comento: la demografia.

A la comarca, el principal mitjà de vida és l'agricultura i l'explotació del bosc.

Tot i posseir un sòl molt apte pel cultiu i un clima apropiat per aprofitar al màxim els seus recursos naturals, la gent marxa dels pobles i de les masies, atreta per la brillantor i facilitats que creuen poder trobar a la gran ciutat.

És un espectacle depriment, veure com les masies i cases que sorgeixen pel camí —i hi són abundoses— es troben deshabitades. Finques que tenen dimensions i característiques d'haver gaudit de gran prestigi en anteriors èpoques, romanen abandonades. Els terrenys de cultiu que les rodegen demostren que havien estat conreats amorosament i els prats semblen molt productius. Tot resta abandonat i sols aprofitat en part, en alguns casos, pels pagesos de les masies properes, que encara no han fugit.

El mateix que al camp, a ciutat hi ha moltes persones sense col·locació que generalment provenen de zones rurals i que són molt més pobres que les d'aquesta comarca pre-pirinenca. No desitjarien regentar una explotació agrícola de les que he citat anteriorment i almenys així mitigarien la seva compromesa situació?

El problema queda plantejat i també un possible remei. Però, es clar, aquest assumpte i la seva solució, no estan a l'abast de la joventut. Què hi farem?

Desembre del 1969.

Favià FLORES

Crònica

REUNIÓ GENERAL REGLAMENTÀRIA DE SOCIS

El passat dia 30 de gener vàrem celebrar la Reunió General Reglamentària, en el nostre local social. Presidí l'assemblea el Sr. En Joan Altisen, acompanyat dels Srs. Antoni Vicente, tresorer i Elies Soriguera, secretari.

Llegida i aprovada l'acta de la Reunió anterior, el tresorer va detallar la situació econòmica de l'Entitat i feu esment de les diverses partides d'ingressos i despeses; la gestió del tresorer merescué l'aprovació dels reunits. Seguidament el secretari llegí la memòria d'activitats de l'any 1969, que extractem i de la qual ja en tenen constància tots els nostres associats, per la circular informativa que els ha estat enviada el passat mes de febrer.

25 sessions i conferències en el nostre saló d'actes. Presentació del XXXIV Saló de Fotografia. Diverses sortides d'esquí. Organització del IV curset d'esquí. Participació en el XXIV Campionat d'esquí del Vallès (XXX Local). Organització del XIX Curset d'Escalada, del 1er. Curset d'excursionisme destinat als escolars de 14 a 16 anys, del Campament de Tardor a Matarrodona, de la 3.ª Cursa amb esquís NÚRIA-PUIGMAL-NÚRIA, de tres sortides d'iniciació a l'esquí de muntanya. Celebració dels actes de la festivitat de Sant Bernat. Escalada (d'època) al Cavall Bernat de Montserrat (commemorativa de l'aniversari de la primera ascensió). Participació al Rally de l'Alta Ruta de Gredos (Massís Central), a la Cursa NÚRIA-LA MOLINA, a la Cursa NÚRIA-SETCASES, a la Cursa PUIG D'ALP-PUIGLLANÇADA. Altres sortides d'esquí a diversos llocs del Pirineu.

Membres de la Secció d'Alta Muntanya, aconseguiren: 3 primeres absolutes: dues a Montserrat i una a la regió de l'Estanyet. 22 primeres locals: vuit en els Alps, de les quals tres, són segones nacionals; una en el Pirineu francès; dues a Montserrat; una en el Cadí; una en el Pedraforca; una a Tarragona; sis a Camarasa; una en el Pantà de Tremp i una a Riglos.

La Secció del S.I.S. en aquest primer any de vida, ha establert una delegació a Olesa de Montserrat.

Els elements de la Secció han aconseguit: Primer descens absolut a l'avenc del Rellotge. Descens a l'Avenc Montserrat Ubach; descens a la Cova de la Rabosa. Assistència al Campament Regional d'Espeleologia. Organització del 1.er Curset d'especialització espeleològica (Topografia) i del VIII Curset d'Espeleologia.

La Secció de Ciències i Arts, ha continuat els treballs de prospecció arqueològica en els terrenys de Can Jufresa (Vil·la romana Moderata). S'han portat a terme sis sortides infantils i l'assistència al Campament infantil de la Federació Catalana, en el Pantà de Riudecanyes (Tarragona).

Durant l'any s'han efectuat setze sortides oficials, programades a diversos llocs, algunes motoritzades. Així mateix s'organitzaren: la VIII Marxa Excursionista Local de Regularitat per Muntanya, la XXXVIII Diada de Germanor a l'Ubach, el XXI Campament Social de Vacances, aquest any a la Regió de Vallhiverna (Pirineu). Participació a la XXXIII Marxa Excursionista de Regularitat per Muntanya, de Catalunya. Assistència a Cabrera a la missa a la memòria dels excursionistes morts durant l'any. I també socis de l'Entitat han petjat les més diverses zones del Pirineu, moltes dels Alps i dels Andes del Perú.

Continuà la lectura del Sr. Soriguera, amb el detall de les nostres publicacions, el moviment de llibres i revistes entrats a la Biblioteca, un record emocionat dels socis desapareguts durant l'any, les diverses gestions referents al Parc Provincial de la Muntanya de Sant Llorenç del Munt.

El president donà a conèixer la composició de la nova Junta, formada pels següents Senyors:

<i>President</i>	Sr. Josep Mies
<i>Vice-President</i>	Sr. Josep M. ^a Soler
<i>Secretari</i>	Sr. Elies Soriguera
<i>Tresorer</i>	Sr. Antoni Vicente
<i>Publicacions i Propaganda</i>	Srs. Francesc Palet, Ramon Vilalta i Joan Barceló

<i>Bibliotecari</i>	Sr. Joan Brugués
<i>Conservació Local</i>	Sr. Joan Estella
<i>Vocals d'Excursions</i>	Srs. Manuel Centelles, Antoni Ripoll i Delfí Feiner
<i>Vocal S.A.M.</i>	Sr. Josep M. ^a Freixas
<i>Vocal esquí</i>	Sr. Narcís Bacardit
<i>Vocal S.I.S.</i>	Sr. Joan Batlle
<i>Vocal fotografia</i>	Sr. Jaume Marcet
<i>Vocal Ciències i Arts</i>	Sr. Ramir Masdeu
<i>Vocals secció infantil</i>	Srs. Santiago Estrada i Montserrat Vall d'Estrada
<i>Vocal coral</i>	Sr. Isidre Vives
<i>Vocals</i>	Srs. Manuel Campos, Jordi Serra, Josep Fusté, Benet Pagès, Angel Casanovas, Joan Cardellac i Joan Altisen

Es formularen diverses preguntes, que foren ateses per la presidència. Amb aquesta assemblea el senyor Altisen donava per acabada la seva gestió com a President, donà les gràcies per totes les col.laboracions rebudes i els assistents de forma unànime el felicitaren per l'efectivitat de la seva actuació.

ACTES I CONFERÈNCIES:

— 12 de desembre: L'Agrupació Astronòmica «ASTRUM» de Sabadell, ens cedí gentilment la pel·lícula produïda per la «NASA» titulada «L'HOME A LA LLUNA» que detalla tot el projecte «APOLLO». S'efectuaren dues projeccions de la citada cinta, abans de sopar, amb el saló d'actes ben ple. En el mateix saló i durant una setmana romangué exposada una mostra gràfica de l'arribada de l'home a la lluna; l'exposició fou molt visitada.

— 17 de desembre: La secció d'Esquí presentà unes pel·lícules cedides per L'OFICINA NACIONAL SUÏSSA DE TURISME. «Us agrada la neu?»; «Jungfrau, ascensió amb esquís»; «Vacances al vostre gust». Resultà una vetllada molt interessant.

— 24 de desembre: Molt nombrosos foren els assistents, socis de la casa, que oïren la Missa del Gall a l'Església de les Escoles Pies de la nostra ciutat. Acabada la festa religiosa, es celebrà en el nostre estatge la revetlla de Nadal, amb les típiques «restolines», cants i alegria.

Mereix comentari especial, el pessebre que ens oferí l'Agrupació de Pessebristes d'A. C. de la nostra ciutat, obra del soci d'aquella Entitat, Sr. En Daniel Coca. El dit pessebre, ocupava lloc preferent en el nostre saló de tertúlia.

— 26 de desembre: El dia de Sant Esteve a les 6 de la tarda, es celebrà en el nostre local la sessió nadalenca titulada «CANTEM EL NADAL». El Cor Montserrat, dirigit pel senyor En Joan Casals, amb una conjunció de veus perfecta, interpretà corals de Haendel, Bach i del cançoner popular d'Upsala. Després el nostre consoci Sr. Francesc Palet llegí diversos poemes al·lusius al Nadal i acabà, el Cor Montserrat la vetllada amb cançoner popular francès, burgalès, basc, lleonès i català. Els nombrosos assistents agraïren vivament als cantaires la seva justesa interpretativa i esforç.

— 23 de gener: El Dr. N'Artur Sarró i Martín, membre de la Societat Ornitològica Espanyola, presentà una sessió cinematogràfica molt interessant. «Viatge al Nord (Lapònia)» pel·lícula de geografia i fauna nòrdiques. La sensibilitat del fotògraf quedà palesada amb els detalls de tota classe d'ocells i aus i els meravellosos paisatges de llacs i fiords d'aigües calmoses. «El Tchad i El Camerún», aspectes del paisatge, races humanes i fauna. Vàrem descobrir amb aquesta cinta, gran quantitat de coses inèdites per nosaltres, existents al cor de l'Àfrica: com són els poblats indígenes i els seus habitants, les seves costums, i la lluita contra l'hostilitat de l'ambient per poguer sobreviure. La fauna africana amb tot el seu esplendor i les aus i ocells d'aquella zona. I finalment la projecció d'una pel·lícula rodada a les maresmes de Huelva, en la que uns voltors lluitaven entre ells, sobre les despulles d'una vaca. Gràcies a la tècnica del tele-objectiu, fórem uns espectadors de primera fi-

la, de tant fantàstic convit. Els nombrosos concurrents premiaren molt efusivament l'erudita conferència del Dr. Sarró.

— 6 de febrer: Els nostres consocis i braus escaladors, Srs. En Joan Gòmez, Alfred Martínez i Francesc Martínez, ens presentaren una sessió de diapositives, que titularen: I-MONTSERRAT, PIRINEU I ALPS i II-DUES CLÀSSIQUES DELS ALPS. Totes les diapositives exhibides, obtingudes per ells mateixos, durant les seves ascensions, foren comentades i explicades amb tota classe de detalls pels propis autors. Fem notar especialment les diapositives impressionades aquest darrer estiu durant les ascensions a la Paret Oest del Dru i a l'Esperó Walker de les Grans Jorasses, en els Alps. Com sabem aquestes ascensions, són primeres locals i segones nacionals. La sessió constituí una prova d'afecte i homenatge envers els nostres amics.

— 13 de febrer: Sessió cinematogràfica, de films cedits per l'Institut Francès, de Barcelona. Destacà la presentació de la pel·lícula «Els homes de la balena» con el més interessant.

— 27 de febrer: Conferència reportatge il·lustrada amb projecció de diapositives i una pel·lícula amb color, explicativa de «L'Expedició Manresana als Andes Bolivians». Es personaren en el nostre estatge diversos components del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, que prengueren part en l'expedició, els quals comentaren les incidències de la seva gesta. Ens detallaren la part científica i l'esportiva. Els estudis realitzats, els cims assolits, molts d'ells per primera vegada i batejats amb noms ben nostres. El nombrós públic assistent prodigà als esforços muntanyencs manresans una ovació de gala per la seva proesa. Completà aquesta sessió una exposició fotogràfica en el nostre saló, que pogué visitar-se durant una setmana.

— 7 al 15 de març: En el saló d'actes exposen els artistes pintors barcelonins Srs. Francesc Sendil, Jordi Alayo i Krim Taibi, una collecció de pintures abstractes.

— 13 de març: Acte de la inauguració de la reforma del local de la Secció d'Alta Muntanya. Projecció de cinema documental amb pel·lícules cedides gentilment per l'Institut Francès, de Barcelona. «Els homes del cel» —els paracaigudistes—; «Fi de setmana a la Meige» i «Escalada a la Dent del Gegant».

ALTRES NOTÍCIES:

— 22 de febrer: Varis consocis assistiren a Montserrat a l'acte de l'ofrena del manteniment de la «Llàntia de la Flama de la Llengua Catalana».

En el moment de l'ofertori de la missa conventual el Centre Excursionista de Catalunya, féu l'oferiment del manteniment de la Llàntia, durant el període d'un any.

— 25 de febrer: Es reuniren a Sant Feliu del Racó, els diversos components de les Juntes Directives del Centre: la sortint i l'entrant, en un sopar de germanor i companyonia. Com en anteriors ocasions, l'acte resultà molt cordial.

Biblioteca

Relació de llibres entrats:

— Per donatiu del seu autor:

«Manual del boletaire català», del nostre consoci senyor En Vicenç Serrano.

— Per donatiu d'un soci:

«La vida ermitana a Mallorca».

«Ntra. Sra. del Refugio en el Castillo de Alaró», de Mossèn Bartomeu Guasp i Gelabert.

— Per donatiu de la senyora Na Rosa Ricart, vídua d'En Joan Duch:

«Visió del que fou la imatgeria popular a Catalunya», d'En Marian M. Galí.

«Una cosa cada dia» d'En Baltasar Ragón.

«Comarca del Vallès»

«Belleses i records del temple del Sant Esperit de Terrassa» d'En Salvador Cardús.

El nostre agraïment per la seva generositat.

Adquisicions:

— «Cultura Neolítica Catalana», d'Anna Maria Muñoz.

— «La conquista de la montaña», de Eric Shipton.

Secció d'Alta Muntanya

El 19 de gener passat, la Secció celebrà la seva Reunió General Reglamentària. Presidí el Sr. Josep M.ª Freixas. El senyor Secretari llegí l'acta de la reunió anterior, que fou aprovada. El senyor Tresorer exposà la situació econòmica. Seguidament el President donà a conèixer la nova Junta de la Secció pel present any:

<i>President</i>	Sr. Josep M. ^a Freixas
<i>Vice-President</i>	Sr. Manuel Tudó
<i>Secretari</i>	Sr. Jaume Serrat
<i>Tresorer</i>	Sr. Lluís Ambrós
<i>Vocal escalada</i>	Sr. Albert Altet
<i>Vocals muntanya</i>	Srs. Favià Flores i Fermí Guisado
<i>Vocal G.E.S.A.M.</i>	Sr. Josep Piera
<i>Vocals</i>	Srs. Pere Lluís Pujol, Ramon Reynal, Josep Gasol, Jaume Galofre i Francesc Perich

i així mateix exposà breument els projectes a realitzar durant l'exercici. I dintre de l'apartat de «Precs i Preguntes», es feren diverses preguntes que el Sr. Freixas aclarí.

**RESULTATS DE LA 1.ª CURSA D'ESQUÍ
DEL VALLÈS: NÚRIA-PUIGMAL-NÚRIA**

Aquesta prova d'esquí de muntanya que fins l'any passat havia estat local, ara en aquest any s'ha programat amb caràcter Comarcal.

Hi participaren diversos equips de Sabadell, de la recent constituïda Unió Excursionista de Sabadell. La inscripció femenina fou nul·la.

La inseguretat del temps aconsellà que l'ascens finalitzés en el pluviòmetre. La classificació resultà com segueix:

Lloc	Equip n.º	Noms	Centres	Temps pujada	Temps descens	TEMPS TOTAL
1er.	7	Robert Vallrivera Manuel Ortiz	U.E.S.	1-32-30	15'	1-47-30
2on.	4	Antoni Sort Joan Cervelló	U.E.S.	1-37	16'	1-53
3er.	2	Jaume Galofre Delfí Feiner	C.E.T.	1-33-30	22'	1-55-30
4art.	1	Miquel Piera Josep Aced	C.E.T.	1-58	40'	2-38
5è.	8	Pere Lluís Pujol Francesc Martínez	C.E.T.	1-58-30	43-30	2-42
6è.	6	Vicenç Pirla Ramon Casas	C.E.T.	2-17	35'	2-52

Secció d'Investigacions Subterrànies (S. I. S.)

Sota la presidència del senyor Joan Batlle i Martí, el dia 14 de gener passat, la Secció celebrà la seva reunió General Reglamentària. El senyor Secretari donà compte de les activitats de l'any. El senyor Tresorer llegí la situació econòmica i el moviment de la Secció durant el seu primer any d'existència. La Junta per aquest exercici, estarà composta pels següents senyors:

<i>President</i>	Sr. Joan Batlle
<i>Vice-President</i>	Sr. Joan Estella
<i>Secretaris</i>	Srs. Enric Prat i Enric Mesallés
<i>Tresorer</i>	Sr. Antoni Ripoll
<i>Vocal propaganda</i>	Sr. Manuel Centelles

<i>Vocal excursions</i>	Sr. Alfons Ruiz
<i>Vocal local</i>	Sr. Joan Camí
<i>Vocals</i>	Srs. Antoni Serra Pau Blanch, Pere Verderi, Josep Verderi i Paulina Ballbè

Dintre de l'apartat de «Precs i Preguntes», es feren diverses consultes que es discutiren i aclariren. La nova Junta a continuació exposà el seu programa, per aquest any, que és el següent:

Organització del Segon Campament de Setmana Santa a la Serra del Montsec, on s'exploraran diferents cavitats, totes molt importants.

1.ª Exposició local de fotografies, topografies i així com els diversos treballs realitzats pels membres de la S.I.S. durant el passat any.

1er. Concurs local de diapositives sobre el tema de l'exploració subterrània.

9è. Curset d'espeleologia, assessorat per l'Escola Catalana d'Espeleologia.

Fer constar en la Circular informativa del Centre, una sortida oficial cada mes, destinada a aquelles persones no iniciades en l'espeleologia.

Resoldre la restauració del local per fer les reunions i pel lloguer del material. Arxiu dels socis de la S.I.S. i Arxiu d'activitats i fitxes topogràfiques i reculls espeleològics.

Excursions realitzades

Solament es relacionen les que es comuniquen a la Vocalia.

6-7-8 desembre: Travessa per l'Alta Garrotxa: Camprodón-Rocabruna-Beget-Talaixà-Refugi St. Aniol-Sadernes Montagut-Les Tries.

Per: Anna M.ª Flores, Maria Isabel Fonte, Ramon Banqué, Jaume Serrate, Domènec Prat, Josep Dulcet, i tres amics.

I gener: 1.ª nacional de l'any 1970 al cim de la Mola, i contemplació de la 1.ª sortida de Sol del nou any, sortida de Terrassa a les 4 de la matinada.

Per: Gos «Rom», Albert Altet, Isabel Fonte, Ramon Casas, Eduard Ballbè, Jaume Serrate, Fermí Guisado i Domènec Prat.

2 gener: Travessa: Aiguafreda-La Garriga, per la cinglera de Bertí.

Per: Domènec Prat, Ramon Sans, Joan Penalba i Josep Gasol.

18 gener: Travessa: Terrassa-Ubach-La Mola-La Mata-Montcau-La Mola-Matadepera-Terrassa.

Per: Maria Mercè Masip, Lourdes Carol, Francesc Peric, Antoni Sanahuja, Joan Grau, Pere Borrat, Ramon Sans, Favià Flores, Fermí Guisado, Ferran Lozano.

18 gener: Sortida amb esquís: Núria-Noucreus-Tirapits i retorn pel mateix lloc.

Per: Angel Casanoves, Josep M.ª Freixas, Jaume Serrat, Pere Carreras, i un amic de Sabadell.

21-22 gener: Travessa Nocturna: Terrassa-St. Sebastià de Montmajor-St. Feliu de Codines-St. Miquel del Fai i St. Pere de Bertí i retorn per Sots de Bac.

Per: Ramon Sans i Ferran Lozano.

31 gener i 1 de febrer: Travessa: Terrassa-St. Miquel de Gónteres-El Molinot-Coll Cardús-Torreblanca-Estació Vacarisses-El Palà-Monistrol-Ref. Agulles-Port dels Brucs-Font del Ferro-Igualada.

Per: Fermí Guisado, Favià Flores, Ramon Sans, Josep Gasol, Ferran Lozano.

8 febrer: ASCENSIÓ a la Tossa d'Alp i descens a les pistes de La Masella.

Per: Jaume Galofre, Lluís Ambrós, Francesc Martínez, Domènec Prat i Manuel Campos.

15 febrer: Figaró-Tagamanent-Aiguafreda.

Per: M.ª Mercè Masip, Mercè Brumós, Fermí Guisado, Favià Flores, Ramon Sans i Josep Gasol.

ESCALADA

8 febrer: Cova del Drac, —Regió St. Llorenç— Via interior.
Per: Lluís Ambrós, Josep M.ª Freixas i Jaume Serrat.

3 febrer: Portella Superior: Regió Agulles (Montserrat), via normal.

Per: Alfred Martínez i Angel Casanovas.

9 febrer: Trompa d'Elefant (Montserrat), via GEDE.
Per: Alfred Martínez i Angel Casanovas.

22 febrer: Variant Oest de l'aresta GAM de les Atalaies.
Per: Josep M.ª Freixas i Ramon Reynal.

22 febrer: Atalaia Superior per l'aresta GAM.
Per: Alfred Martínez i Angel Casanovas (2.ª local).

ESPELEOLOGIA:

1 i 2 de novembre: Avenc dels Pouetons, 140 m. (Montserrat), per M. Pedrero, J. Fuillerat, A. Valls, J. Morera, B. Vallès, S. Vinyals, V. Salamero, F. Playà i J. Boada, tots membres de la S.I.S. d'Olesa.

9 de novembre: Matinal a Sant Pere Sacama (prendre mides de l'ermita), per J. Escarrer, J. Morera, J. Boada, A. Valls, M. Cortès, S. Vinyals, J. Fuillerat, I. Juncosa, P. Duarte, F. Morte i M.C. Escarrer, tots ells membres de la S.I.S. d'Olesa.

16 de novembre: Matinal a la Cova Freda i Salitre (Collbató), per J. Boada, A. Valls, V. Salamero, S. Vinyals i M. Cortès, tots ells membres de la S.I.S. d'Olesa.

7 de desembre: Cova «Cort Fosca» (Sant Llorenç del Munt), per M. Pedrero, J. Boada, A. Valls i S. Vinyals, tots ells components de la S.I.S. d'Olesa.

14 de desembre: Cova del Patracó (Esparraguera), per J. Boada, J. Morera, A. Valls, S. Vinyals, M. Pedrero, F. Playà, A. Pinyol i J. Fuillerat, tots ells membres de la S.I.S. d'Olesa, juntament amb R. Vilanova, P. i J. Verderi, E. Prat, A. Navarro, P. Blanch, M.ª D. Blanch, M. Centelles, J. Camí, C. Cos, D. Castellà, J. Centelles i A. Ruiz.

27 i 28 de desembre: Avenc del Llest (Sant Llorenç del Munt), per J. Boada, S. Vinyals, V. Salamero, J. Morera, J. Fuillerat, B. Vallès, A. Valls, M. Pedrero i Pau Rodríguez, tots ells membres de la S.I.S. d'Olesa.

11 de gener: Avenc del Llest (Sant Llorenç del Munt), per J. i P. Verderi, J. Estella, R. Vilanova i E. Prat.

11 de gener: Avenc del Club (Sant Llorenç del Munt), per M. Altimires, R. Trullàs, Ll. Urzanqui, A. Serra i Mercè.

11 de gener: Matinal a Coll de Casot. Motiu: Topografia de diverses coves, per J. Fuillerat, J. Boada, S. Vinyals, A. Valls, E. Roca i B. Vallès, tots ells membres de la S.I.S. d'Olesa.

18 de gener: Avenc d'En Roca (Ordal), per M. Pedrero, S. Vinyals, B. Vallès, E. Playà, A. Valls, A. Pinyol, P. Rodríguez, J. Morera, J. Fuillerat, J. Boada (tots els anomenats de la S.I.S. d'Olesa) i E. Prat.

18 de gener: Avenc del Llest (Sant Llorenç del Munt), per J. Marcet, J. Bacardit, A. Serra, S. Vives, N. Sumsi, R. Pizà i Martí.

18 de gener: Avenc de la Codoleda (Sant Llorenç del Munt), per J. Masana, P. Gutiérrez, R. Girabent i V. Esteva.

18 de gener: Avenc Canal de l'Esquirol (Sant Llorenç del Munt), per J. Masana, R. Girabent i V. Esteva.

25 de gener: Avenc del Llest (Sant Llorenç del Munt), per J. Estella, P. Verderi, R. Vilanova, E. Prat i P. Blanch.

25 de gener: Avenc de la Codolada (Sant Llorenç del Munt), per P. Ballbè, J. Verderi, J. Batlle i A. Ruiz.

25 de gener: Tombes (Montserrat), per S. Vinyals, J. Morera, J. Boada, A. Valls, J. Fuillerat, V. Salamero, A. Pinyol i M. Pedrero, tots ells membres de la S.I.S. d'Olesa.

1 de febrer: Avenc del Llest (Sant Llorenç del Munt), per A. Serra, R. Pizà, R. Trullàs, R. Puyol i M. Altimires.

1 de febrer: Avenc de la Brega i Tortosí (Sant Llorenç del Munt), per P. Verderi, R. Vilanova i J. Centelles.

15 de febrer: Avenc del Club i Avenc de Can Pobla (S. Llorenç del Munt), per J. Masana, P. Gutièrrez, V. Esteva, R. Girabent i P. Verderi.

22 de febrer: Avenc de la Carbonera (Les Arenes), per E. Prat, V. Esteva, J. Verderi, R. Vilanova, P. Gutièrrez, J. Masana, Robert, P. Blanch, J. Serrate, P. Ballbè, Paquita, A. Ruiz i també diversos elements de la S.I.S. d'Olesa.

8 de març: Avenc del Daví (Sant Llorenç del Munt), per J. Masana, V. Esteva, P. Gutièrrez, M.ª T. Masana, E. Prat, P. Blanch, J. Camí, S. Mesallés i J. Verderi.

8 de març: Avenc de Castellsapera (Sant Llorenç del Munt), per P. Quer, J. Vives i amics del C.S.C.

Necrològiques

Marian Solà i Montserrat

Marian Solà i Montserrat, morí el passat dia 18 de febrer. Ostentava el número 45 de soci de la nostra Entitat.

Farmacèutic prou conegut i un dels pioners del moviment esperantista de la nostra terra. Home vinculat amb la ciència per la seva professió i d'una fina sensibilitat per la literatura i l'art en tots els seus aspectes. Havia estat assidu conferenciant en el nostre Centre: el 5 de novembre del 1926 ens oferí unes «Impressions

d'un viatge a Edimburg, Londres i París»; el 9 de novembre del 1928 presentà una «Informació d'un viatge a Anvers, Colònia i altres importants ciutats de Bèlgica i Alemanya» il·lustrada amb profusió de clixés. El 24 de maig de l'any 1935 donà una conferència sobre «Un creuer per la Mediterrània» d'un viatge per terres d'Itàlia, Turquia i Grècia.

Descansi en pau el benvolgut amic i rebin la seva esposa, fills i familiars la nostra més sentida condolença.

Manuel Closa i Sal·lari

La nostra gran família excursionista està de dol!

En Manuel Closa ha mort!

Teníem aquesta circular a punt de sortir a la llum i ens ha arribat la malastruga notícia. Un fulminant atac de cor, se'ns l'ha endut per sempre, cap al més enlairat cim.

El nostre bon amic, ha mort trescant per entre les muntanyes que ell tant estimava, camí de Sant Maurici, durant les últimes vacances de Setmana Santa.

Ell, que ens havia presidit en les tasques de Junta i ens havia encomanat el seu entusiasme i amor per les muntanyes, ens ha deixat. Emocionats, preguem a tots els nostres associats, s'ajuntin a la nostra oració. Déu l'aculli en el seu alt reialme.

Rebin la nostra condolença, la seva esposa Na Teresa Ribas i familiars.

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Carretera Martorell, 58

Telèfon 298 14 88

**CARLES
ALTIMIRA**

Treballs de Fusteria industrial i per a la Construcció.
Especialitzat en la construcció d'esquís d'encàrrec.
Reparacions i lloguer d'esquís.

Carretera de Montcada, 59 - Telèfon 297 50 76 - T E R R A S S A

Joan Estella i Vilana

CONSTRUCTOR D'OBRES

Pedrell, n.º 18
Telèfon 298 04 21

T E R R A S S A

Deportes Alpinos

li ofereixen
el millor assortiment en

TOTA MENA D'ARTICLES
PER ESPORT.

RUTLLA, 31 - TERRASSA - Telèf. 297 40 69

Arimón, 25

SABADELL

FOTOS

francino

Plaça Espanya, 13

Telèfon 297 28 33

TERRASSA